

MALVIK KOMMUNE
Postboks 140
7551 HOMMELVIK

Orgnr 971035560

TILSYNSRAPPORT - MALVIK KOMMUNE | 971035560

Vi viser til tilsyn med:

- MALVIK KOMMUNE | orgnr 971035560

Vi viser også til kommunens tilbakemelding 29.04.2019 og 15.05.2019.

Hensikten med tilsynet

Hensikten med dette postale tilsynet var å bidra til at kommunen arbeider systematisk for å forebygge at både egne og andre virksomheters arbeidstakere utsettes for helseskadelig eksponering for asbestfibre.

Vi etterspurte opplysninger om:

1. hvordan kommunen som arbeidsgiver og utleier sikrer at vanlig drift og vedlikehold i egne bygg og ledningsnett ikke medfører eksponering for asbestfibre.
2. hvordan kommunen som byggherre planlegger og følger opp rive- og rehabiliteringsprosjekter der asbest kan forekomme.

Oppsummering av tilsynet

Vi har vurdert de skriftlige opplysningene vi mottok fra dere. Vi har følgende kommentarer og anbefalinger til de svarene dere ga. Vi fant at det på to punkt er grunn til å gi dere et varsel om pålegg.

1. Oversikt over risikobygg og forekomst av asbest

Kommunen opplyste om at det finnes en oversikt over bygg som er bygd før 1985 i internkontrollsystemet IK Bygg, men at bygningene ikke er kartlagt og eventuelle asbestforekomster ikke er dokumentert. Kommunen opplyser videre at det er digitale kart over hele ledningsnettet, slik at det skal være lett å se ut i fra disse, hvor asbestholdige sementrør er.

Regelverket har ikke et generelt krav om å kartlegge asbest med mindre asbestfiber kan frigjøres og utgjøre en risiko. Så lenge de asbestholdige materialene er uskadet og i ro, utgjør de ingen risiko for eksponering. Arbeidstilsynet anbefaler likevel at dere kartlegger alle bygg fra før 1985 for asbest, selv

om det ikke er planlagt arbeid i disse byggene nå. En slik oversikt vil bedre kunne forebygge hendelser med eksponering for asbest. Dette gjelder både egne ansatte og andre som bruker eller gjør arbeid på bygget.

Uhell med inngrep i asbestholdig materiale fører til økt risiko for negative helseeffekter. Selv om økt risiko i de fleste tilfeller er liten er slike hendelser ofte forbundet med overdreven frykt for sykdom, noe som i seg selv oppleves som en belastning for den det gjelder. Slike uhell vil også kunne få betydelige økonomiske konsekvenser for kommunen, siden det koster å stenge lokaler og sanere forurenset område

Ved en kartlegging er det viktig å involvere personell som er bygningskyndige og har kompetanse på å kartlegge asbest. Dette kan være egne ansatte eller innleid kompetanse. Det er naturlig at vaktmestere som kjenner byggene godt deltar.

Hvis dere finner asbest

Funn av asbest i denne kartleggingen skal merkes tydelig på funnstedet og/eller på byggtegninger eller i byggbeskrivelser.

Fordi tilstanden til de bygningsdelene som inneholder asbest over tid kan forverres, bør dere ha en plan for årlig inspeksjon og risikovurdering av de kartlagte forekomstene. En enkel risikovurdering kan være å registrere forekomstene i tre kategorier:

Risikoklasse A – stor risiko for spredning av asbestfiber

Risikoklasse B – liten risiko for spredning av asbestfiber

Risikoklasse C – ingen risiko for spredning av asbestfiber

Risikovurderingen følges opp med en handlingsplan med tilpassede tiltak. Tiltakene kan være alt fra straktiltak med avstengning og sanering, til at ingen tiltak er nødvendig nå.

2. Informasjon til vaktmestere, drifts- og vedlikeholdspersonell og andre nøkkelpersoner

Kommunen har opplyst om at de fleste driftsansatte har erfaring som håndverkere og kjenner til problematikken, og at det derfor ikke er gitt informasjon og opplæring om kjennskap til asbest. Arbeidstilsynets erfaring er at kjennskapen til asbest er som oftest begrenset, selv for erfarne håndverkere.

Arbeidstilsynet varsler pålegg på dette punktet. Se begrunnelse og anbefalinger under.

Det er i de fleste tilfeller ikke mulig å kartlegge asbest kun ut fra en visuell inspeksjon. Ofte er omfanget av forekomsten også større enn først antatt ved en visuell inspeksjon. Nødvendig informasjon til drifts- og vedlikeholdspersonell om hvor det er eller kan være asbest, vil kunne forebygge eksponering av asbestfiber. Det gjelder både for egne ansatte og brukere av byggene.

Arbeidstilsynet anbefaler også at aktuelle ledere i kommunen med ansvar for bestilling av bygningsmessige arbeider, får nødvendig kjennskap til hvor asbest forekommer eller kan forekomme i kommunens bygg og installasjoner. Aktuelle ledere kan for eksempel være ledere for drift- og vedlikehold, riving- og rehabiliteringsprosjekter, IKT-arbeider og avløpsarbeid.

Det er viktig at den som forestår informasjon og opplæring har nødvendig kompetanse. De fleste kommuner har ikke slik kompetanse selv. Det finnes i dag noen tilbydere av kunnskaps- og kjennskapskurs om asbest. Noen asbestsaneringsfirma tilbyr også dette, og flere kan være interessert i å tilby tilpassede kurs på forespørsel.

3. Skriftlige rutiner for å kartlegge eventuell forekomst av asbest forut for oppdrag

Kommune har opplyst at FDV Kommunalteknikk har allerede kartlagt sitt nesttverk. De har også utarbeidet en prosedyre for arbeid ved asbestholdige sementrør, hvor det kommer frem at lovverket krever at de som skal arbeide på asbestholdige sementrør skal ha tillatelse fra Arbeidstilsynet. Rutinen var også vedlagt brev av 29.04.2019. Kommunens avdeling for eiendomsservice vedlikehold har ikke utarbeidet en slik prosedyre, det stilles kun krav til at leverandørene kan dokumentere sitt HMS-system.

Arbeidstilsynet varsler pålegg på dette punktet. Se begrunnelse og anbefalinger under.

4. Bruk av virksomheter med tillatelse til å arbeide med asbest

Kommunen har opplyst om at det er for FDV Kommunalteknikk er en del av prosedyren. Kommunens Eiendomsservice vedlikehold opplyser at entreprenørene som er involvert i oppdrag der det kan forekomme asbest, sørger for nødvendig prøvetaking og forskriftsmessig sanering av asbestholdige elementer. Arbeidstilsynet anbefaler at kommunene på ser at entreprenøren overholder lover og forskrifter.

5. Informasjon til leietakere i risikobygg

Kommunen har opplyst at leietakerne i bygg oppført før 1985 får ingen informasjon om eventuell forekomst av asbestholdige materialer.

I tilfeller der leietakere kan utføre mindre arbeider, som oppsetting av hyller, veggfaste skap, lamper og så videre, er det viktig at kommunen (som utleier) informerer om mulig asbestholdige materialer og faren ved dette. Dette gjelder for bygg oppført før 1985 og i tilfeller der asbest på forhånd ikke er kartlagt og tydelig merket på stedet.

6. Informasjon om asbest i større rive- og rehabiliteringsprosjekter mm

Kommunen har opplyst at risiko for asbest beskrives i prosjekter der dette er relevant. og at dette blir som regel ivarettatt av det firma som er rådgivende ingeniør for prosjektet.

I rive- og rehabiliteringsprosjekter og andre prosjekter som medfører inngrep i bygg oppført før 1985, må byggherren alltid regne med at det kan være asbestholdige materialer i bygget. Dette kan være både synlige og skjulte forekomster.

Kommunen må innarbeide informasjon om asbest i anbudsdokumenter og i planer for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA-planer). Ikke alle miljøkartleggere har spisskompetanse på asbest. Derfor må kommunen også sikre at miljøkartleggere har god kompetanse på kartlegging av asbest og vurdering av tilstanden på det asbestholdige materialet.

SHA-planen (sikkerhets-, helse- og arbeidsmiljøplanen) må bygge på risikovurderinger, og kommunen som byggherre må tilpasse den til det aktuelle bygge- eller anleggsarbeidet. Planen må blant annet inneholde en fremdriftsplan som beskriver hvem som skal fjerne asbestholdige materialer, og når og hvordan materialene skal fjernes og håndteres. Planen må også ta hensyn til samordning av de forskjellige arbeidsoperasjonene. All sanering av asbestholdige materialer skal foregå adskilt fra annen aktivitet i virksomheten.

Det er svært viktig at kommunen som byggherre stiller krav til etterkontroll av arbeidet før andre entreprenører får tilgang til det asbestsanerte området. SHA-planene bør også ta hensyn til at saneringsfirmaet i god tid skal sende obligatorisk melding om arbeidet til Arbeidstilsynet. Se <https://www.arbeidstilsynet.no/tema/kjemikalier/asbest/krav-om-tillatelse-for-arbeid-med-asbest/>

Kartlegging av asbest ved større rivnings- og rehabiliteringsprosjekter bør gjennomføres i tre faser:

- Kartlegging når bygget er i bruk.
- Kartlegging av skjulte kilder når bygget er tomt.
- Kartlegging i starten av rivearbeider for å avdekke asbest som først da kan komme til syne.

Dersom kommunen har gjennomført en kartlegging når bygget er i bruk, må kommunen følge den opp med en ny kartlegging når bygget er tomt. Det er først da det kan gjøres større inngrep for å avdekke eventuelle skjulte, innebygde asbestholdige materialer. Også i oppstarten av selve rivefasen bør kommunen sørge for en ny kartlegging som kan avdekke ytterligere forekomster. Når det er påkrevd med kartlegging i flere faser, må dette framkomme av miljøsaneringsrapporten og byggherre må sørge for at det blir utført. Dersom riveentreprenøren selv ikke har kompetanse på kartlegging og prøvetaking av asbest, må byggherren sørge for at det i prosjektet blir etablert løpende kontakt med firma som har slik kompetanse.

Kommunen kan og bør stille krav til kvaliteten på en miljøsaneringsrapport.

Noen nyttige kilder til informasjon

Noen kilder til nyttig informasjon om asbest:

- Asbesthåndboka av Evje, Mejdell, Johansen og Tesli, utgitt av Gyldendal Norsk Forlag, 3. utgave 2017. Boka inneholder en helhetlig oversikt over asbestproblematikken, og har blant annet eksempler på hvor asbest kan forekomme, risikovurderinger, fremgangsmåte og oppfølging av et kartleggingsprosjekt.
- Byggforskblad 773.340 Asbest i bygninger. Forekomst og påvisning, av Sintef Byggforsk.
- Arbeidstilsynets nettsider om asbest: www.arbeidstilsynet.no/asbest/. Her finner dere blant annet
  - eksempler på hvor asbest kan forekomme
  - lenke til en nyttig asbestguide utarbeidet av det danske Arbejdstilsynet
  - en søkbar oversikt over hvilke virksomheter som til enhver tid har gyldig tillatelse til å arbeide med asbest

Varsel om pålegg

Dette er et varsel om at vi vurderer å gi pålegg til virksomheten. Hvis dere mener at beskrivelsen ikke er korrekt eller har kommentarer til de pålegg og frister som er varslet, ber vi om skriftlig tilbakemelding senest **02.07.2019**. Dere vil etterpå motta et eget brev om den videre oppfølgingen.

Pålegg - Asbest - informasjon og opplæring (ikke saneringsarbeid)

Arbeidsgiver skal sørge for at verneombud og arbeidstakere som kan utsettes for støv med asbestfiber, får nødvendig informasjon og opplæring.

Følgende forhold ligger til grunn:

Kommunen har opplyst om at de fleste driftsansatte har erfaring som håndverkere og kjenner til problematikken, og at det derfor ikke er gitt informasjon og opplæring om kjennskap til asbest. Arbeidstilsynets erfaring er at kjennskapen til asbest er som oftest begrenset, selv for erfarne håndverkere.

Det er brudd på arbeidsmiljøloven § 3-2 første ledd bokstav a, forskrift om organisering, ledelse og medvirkning §§ 8-1 og 9-1 og forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav (forskrift om utførelse av arbeid) §§ 3-4 og 3-5.

For å vurdere om pålegget er oppfylt, må vi innen **12.09.2019** ha mottatt:

- Beskrivelse av hvordan vaktmestere og annet nøkkelpersonell har fått nødvendig informasjon om hvor asbest forekommer og hvor asbest typisk kan forekomme i den type bygg og installasjoner som kommunen eier.
- Beskrivelse av hvordan vaktmestere og annet nøkkelpersonell har fått informasjon om hvilke rutiner som skal følges dersom det er mistanke om asbest.
- Beskrivelse av hvordan det er gitt informasjon til vaktmestere og annet nøkkelpersonell om mulige helseeffekter ved innånding av asbestholdig støv.
- Bekreftelse på at verneombudet har fått nødvendig informasjon.
- Beskrivelse av hvordan arbeidsgiver sikrer fremtidig informasjon og opplæring.

Om regelverket

Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstaker gjøres kjent med ulykkes- og helsefarer som kan være forbundet med arbeidet, og at arbeidstaker får den opplæring, øvelse og instruksjon som er nødvendig.

Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstaker og verneombudet får informasjon og opplæring om farlige kjemikalier som forekommer eller kan forekomme på arbeidsplassen.

Arbeidstilsynet anbefaler at også aktuelle ledere i kommunen med ansvar for bestilling av bygningsmessige arbeider, får nødvendig kjennskap til hvor asbest forekommer og/eller typisk kan forekomme i bygg og andre installasjoner som kommunen har ansvaret for. Eksempel på slike ledere er ledere for drift og vedlikehold, riving- og rehabiliteringsprosjekter, it-arbeidere og vann -og avløpsarbeidere.

Det er viktig at den som gir informasjon og opplæring har nødvendig kompetanse, noe de fleste kommuner ikke har selv.

Det finnes i dag noen tilbydere av kunnskaps- og kjennskapskurs om asbest. Noen asbestsaneringsfirma tilbyr dette, og flere kan være interessert i å tilby tilpassede kurs på forespørsel.

Det vises også til avsnittet "Noen nyttige kilder til informasjon".

Det vises videre til Arbeidstilsynets nettsider om asbest:

www.arbeidstilsynet.no/tema/kjemikalier/asbest/ med noen eksempler på hvor asbest kan forekomme og med lenke til en nyttig asbestguide utarbeidet av det danske Arbejdstilsynet.

Pålegg - Asbest - rutine for å kartlegge asbest ved oppdragsforhold

Arbeidsgiver skal utarbeide skriftlig rutine som sikrer at det ved oppdragsforhold som kan medføre inngrep i asbestholdig materiale, gjøres nødvendige kartlegginger av mulig asbestforekomst før arbeidet igangsettes. Rutinene skal utarbeides i samarbeid med verneombud/ansattes representant.

Følgende forhold ligger til grunn:

Det er ikke dokumentert skriftlige rutiner ved bestilling av oppdrag som spesifikt omhandler asbest.

Det er brudd på arbeidsmiljøloven §§ 3-1 første ledd og andre ledd bokstav e og 2-2 første ledd, forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) §§ 5 andre ledd nr. 7 og 6 og forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav (forskrift om utførelse av arbeid) § 3-1.

For å vurdere om pålegget er oppfylt, må vi innen **12.09.2019** ha mottatt:

- Kopi av den skriftlige rutinen
- Beskrivelse av hvordan den skriftlige rutinen er gjort kjent
- Beskrivelse av hvordan verneombud/ansattes representant har medvirket

Om regelverket

Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid innebærer at arbeidsgiver skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av denne lov. Arbeidstakerne og deres tillitsvalgte skal medvirke i utarbeidelse av rutinen.

Arbeidsgiver skal sørge for å kartlegge og dokumentere forekomst av kjemikalier, herunder støv med asbestfiber, og vurdere enhver risiko for arbeidstakernes helse og sikkerhet forbundet med disse.

Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid innebærer at arbeidsgiver skal gjennomføre systematiske tiltak som skal sikre at arbeidsmiljøregelverket etterlevs. I mange tilfeller er det nødvendig å utarbeide skriftlige rutiner som kan bidra til at nødvendige tiltak gjennomføres. I oppdragsforhold er det viktig at asbestkartlegginger og iverksettelse av tiltak også sikrer at ikke bare oppdragsgivers egne, men også andre virksomheters arbeidstakere sikres et forsvarlig arbeidsmiljø. En skriftlig rutine vil kunne bidra til å sikre at informasjon og opplæring gis, samt at de tiltak som er nødvendig iverksettes. Dersom dette ikke gjøres, kan det bidra til at virksomheten sine egne og andre virksomheters arbeidstakere utsettes for helsefarlig eksponering av asbest.

Gi informasjonen videre til hovedverneombudet

Hovedverneombudet skal gjøres kjent med vedtak fra Arbeidstilsynet. Vi ber derfor om at du som arbeidsgiver gir en kopi av dette brevet til hovedverneombudet.

Se arbeidsmiljøloven §§ 6-2 sjette ledd og 18-6 åttende ledd.

Kontakt oss

Dere finner mer informasjon om Arbeidstilsynet og om regelverket på www.arbeidstilsynet.no. Dere kan også kontakte oss på telefon 73 19 97 00. Dere kan svare på dette brevet og sende inn dokumentasjon til oss digitalt via eDialog, se www.arbeidstilsynet.no/post. Dersom dere har spørsmål til saken, kontakt saksbehandler. Husk å oppgi referansenummer 2019/19158.

Med hilsen

Arbeidstilsynet

Liv Engvik
tilsynsleder
(sign.)

Guro Rognstad
senioringeniør
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Arbeidstilsynet og har derfor ingen signatur.